

Ljudski jezik između blagodati i zla (Meka)

Hatib: dr. Suud ibn Ibrahim eš-Šurejm

29. safer 1440. po Hidžri / 9. novembar 2018.

Hvala Allahu, Prvom, prije Kojeg nije bilo ničega, Posljednjem, poslije Kojeg nema ničega, Vidljivom, iznad Kojeg nema ničega i Nevidljivom, Kojem niko nije blizu. Hvalim Ga i zahvaljujem Mu, i Njemu se kajem i tražim oprosta za sve svoje grijehе. Niko ne može uskratiti ono što On daje, niti može dati ono što je On uskratilo, niti ikome ko posjeduje moć i bogatstvo koristi njegova moć protiv Njega.

Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji druga nema, i svjedočim da je Muhammed Allahov rob i poslanik, prijatelj i najodabraniji od Njegovih stvorenja, koji je dostavio poslanicu, izvršio emanet, savjetovao ummet i ostavio nas na jasnom putu, čije su noći poput dana, i s kojeg može skrenuti samo nesretnik i propalica. Neka su na njega Allahov blagoslov, milost i mir, i na njegovu časnu i čistu porodicu, i na njegove supruge, majke pravovjernih, i na njegove ashabe, svijetlih lica, i one koji ih slijede u dobročinstvu do Sudnjeg dana.

Oporučujem sebi i vama, o ljudi, bogobožnost, u onome što volimo i što preziremo, srdžbi i zadovoljstvu, tajnosti i javnosti. Uzvišeni kaže: "Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali – oni će postići ono što budu željeli." (En-Nur, 2)

O ljudi! Allah, džellešānuhu, počastio je čovjeka velikim blagodatima i nebrojenim darovima, odlikovao ga je nad ostalim stvorenjima i obdario ga govorom, koji ga odlikuje iznad ostalih bića i pomoću kojeg može izraziti svoje želje i ostvariti svoje ciljeve. "Milostivi, poučava Kur'anu, stvara čovjeka, uči ga govoru." (Er-Rahman, 1–4)

Ovaj čudesni Božiji dar, govor, ne bi izašao iz ljudskog srca, da Allah, džellešahu, nije dao čovjeku jezik i usne kojim oblikuje i vješto izgovara svako slovo. “Zar mu nismo dali oka dva i jezik i usne dvije.” (El-Beled, 8–9)

To je jezik, organ, smješten između dvije vilice, kojim čovjek javno iskazuje ono što njegova duša snije, i svojim govornim sposobnostima, ljudima oko sebe, otkriva obim i nivo svoje pameti, jer jezik je “membrana” srca i njegov verbalni izaslanik, njime čovjek određuje i bira svoj put – prema propasti ili spasu.

Zar Allahov odabranik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: “Zar će ljudi biti gurnuti u vatru, na licima ili nosevima, i zbog čega drugog do onoga što su posijali i požnjeli svojim jezicima?” (Ahmed i Tirmizi)

Jezik je oružje s dvije oštrice, ko ga bude koristio na ispravan način, postići će ono što želi, a ko ga bude koristio na pogrešan način, odvest će ga putem propasti i nesreće. Mnogi sporovi i ratovi nisu ugašeni zahvaljujući isključivo jeziku i njegovim grijesima. Ako se vatra potpaljuje triješčem, ratovi se potpaljuju riječima.

Nije se desilo nijedno razilaženje, konfrontacija i neprijateljstvo a da jezik nije imao svoj udio u tome, kloneći se onoga što je bolje i ispravnije. “Reci robovima Mojim da govore samo lijepe riječi, jer bi šejtan mogao posijati neprijateljstvo među njima, šejtan je, doista, čovjekov otvoreni neprijatelj.” (El-Isra, 53)

Nema ništa čudno u tome, jer šejtanovo sijanje neprijateljstva ne može naći plodno tlo među ljudima, osim kada jezik izgubi svoju ljepotu i da prednost zlu nad dobrotom.

Bogobožnost srca i ispravnost djela nije moguće postići osim ako ih jezik ne bude vodio svojim istinitim govorom. Uzvišeni kaže: “O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će ono što bude želio.” (El-Ahzab, 70–71)

Vjera i razum obavezuju čovjeka na odgovornost prema jeziku i svemu onome što on proizvodi. Posrnuće jezika štetnije je po čovjeka od posrnuća nogu. Tajna njegove opasnosti krije se u njegovom fizičkom minimiziranju u odnosu na druge organe u tijelu.

Koliko je nedužnih života uništeno zbog jezika, koliko je časti pogaženo njime, i koliko je istina pretvoreno u laž, i laži u istinu, i sve to zbog bavljenja jezika onim što nije dozvoljeno, ili njegovog suzdržavanja od onoga što bi trebao činiti.

Štetnost i zla jezika uvijek je brža i djelotvornija od njegove koristi, jer postoje percepcije koje se poigravaju sa ljudskim sluhom, i koje ne znaju puta do lijepog mišljenja ili opravdanja.

Kada riječ iziđe iz usta, više se nikada neće vratiti u njegovo "vlasništvo", naprotiv ona postaje poput lopte kojom se ljudi poigravaju i svaki je tumači na način da služi njegovim ciljevima i potrebama.

Stvarnost je takva da se ljudi u pogledu svojih jezika, govora, mogu podijeliti u tri vrste: mudar, lahkomislen i neznalica.

Kod mudrog čovjeka pamet upravlja jezikom. On ima bistru pamet i vjeru koja ga čuva od svega što mu ne priliči. Zna kada govor uzvisuje, a kada unizuje čovjeka. Zna koje su to riječi zbog kojih bi se mogao kajati, a zbog kojih bi se mogao radovati. Lakše mu je odustati od riječi koju nije izgovorio, nego povući onu koju je rekao. Ova kategorija ljudi svjesna je da su vlasnici svoje riječi sve dok je ne izgovore, a kada je izgovore, ona postaje njihovim vlasnikom. Nekada svoju mudrost pokazuju govorom, a nekada šutnjom, svjesni da je, za njih bolje, da ljudi kažu: "Da je bogdo pričao", nego da kažu: "Da je bogdo šutio".

Lahkomislen čovjek rukovodi se nepromišljenošću, sujetom i uskovidnošću. Za njega strpljivost i pribranost nemaju nikakvog značaja. U njegovom govoru nema granica niti crvenih linija. Govori šta mu se prohtije i pušta svoj jezik bez ikakvih ograničenja, ne razmišljajući uopće o mogućim posljedicama.

Kod njega su se pomiješali izrazi hvale i vrijeđanja, i izrazi koji zbližavaju i udaljavaju, jer nema mjeru kojom bi to pravilno odmjerio. Njegove riječi vođene su srdžbom, afektivnošću i uskogrudnošću. Probudi se tek nakon što njegov govor raznese "pismonoše", a tada je kasno za kajanje i za ispriku.

Na takve se mogu odnositi Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: "Nemoj izgovoriti riječ zbog koje ćeš se sutra izvinjavati." (Ahmed, Ibn Madža)

Neznalica je onaj čiji je jezik ispred pameti, i on je sam sebi neprijatelj prije nego što mu je iko drugi neprijatelj. Postoji izreka: "Neprijatelji ne mogu učiniti neznašnici ono što on sam sebi može učiniti." Jer, neznanje je izvor svake nesreće.

Onaj ko nije svjestan odgovornosti izgovorene riječi, on ne zna ni šta će govoriti, i ne razlikuje dobro i zlo. Neznanje unizuje čovjekov razum, a šta je tek sa jezikom. Neznalica ne zna kada treba govoriti, a kada treba šutjeti, jer onaj ko nešto ne posjeduje, ne može to ni dati.

Neznanje donosi čovjeku sramotu, od koje se utječemo Allahu, džellešanuhu. Allah, džellešanuhu, savjetovao je Svog poslanika Nuha, alejhis-selam, riječima: "Zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem ti da neznalica ne budeš." (Hud, 46)

Mnoštvo govora nije dokaz znanja. Nekada je šutnja znanje, a nekada govor. Neki učenjaci, iz prvih generacija muslimana, znali su šutjeti koliko i govoriti.

Možda šutnja ima svoje simbolično značenje, koje je jače od stvarnog govora, jer šutnja ne znači nužno nepoznavanje neke stvari, nego isključivo znači da se nisu ispunili uslovi za govor.

Nema sumnje da onaj ko zna šutjeti, zna i govoriti, tako da su i njegova šutnja i njegov govor mudrost iz kojih učimo. Takvi ljudi su dragulji koje je teško naći u općem ambijentu buke i galame.

Ovom prilikom želio bih posebno ukazati na dvije stvari: prva je da je govor o svemu i svačemu omražena usiljenost i neprirodno stanje čovjeka. Jedna od najružnijih stvari je da čovjek govori oholo, usiljeno, samoobmanjeno i koristeći se “divljim” izrazima.

Ljudi sa takvim retoričkim osobinama među najomraženijim su našem miljeniku i odabranom poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, koji je za njih rekao: “Najmrži meni i najdalji od mene na Sudnjem danu su sersarun, mutešeddikun i mutefejkihun.” (Tirmizi) Sersar je onaj koji puno priča, mutešeddik je onaj koji svojim govorom vrijeđa druge ljude a sebe uzdiže, a mutefejhik je onaj koji o svemu govori, nadugo i naširoko, oholo, samodopadljivo i u cilju isticanja svojih vrlina.

Zalazak govornika u područja koje ne poznaje i bavljenje pitanjima izvan njegove profesije nije ništa drugo do vlastito sramoćenje i davanje povoda ljudima da se iščuđavaju takvom njegovom ponašanju.

Općeprihvaćena stvar među ljudima je poštivanje struke i profesije, i neprihvatljivo je da čovjek zalazi u ona polja koja ne poznaje. Neki ljudi su dali sebi za pravo da govore o onome u čemu nisu vični, pa ih je to odvelo tamo gdje nisu željeli. Jezik islamskog učenjaka nije kao jezik doktora, jezik političara nije kao jezik vaiza. Lijepo je rekao hafiz Ibn Hadžer: “Ko bude govorio izvan svoje struke, doći će sa čudima.”

Znajte, Allah vas čuvao, da opasnost riječi ne leži u njenom izrazu, nego je prava opasnost u njenom smislu i značenju. To najbolje možemo vidjeti na primjeru riječi “uh”, koja, iako se sastoji samo od dva slova, u sebi nosi snažno značenje nepoštovanja roditelja. “Ne reci im ni: ‘Uh!’ – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim.” (El-Isra, 23)

Krepostan, suzdržljiv jezik vodi njegovog vlasnika u Džennet, kao što bestidan jezik vodi njegovog vlasnika u Vatru. Bogobožan jezik je svjetlost, a pokvaren jezik je kajanje i tama. U tom pogledu dovoljne su nam riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Gospodaru moj, podari mi u srcu svjetlost, i na mom jeziku svjetlost, i u mom sluhu svjetlost i u mom vidu svjetlost.” (Buhari, Muslim)

Sve nedaće dolaze od jezika, i zato neka čovjek pripazi šta svojim jezikom govori. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je prednost pozitivnom i optimističnom govoru nad negativnim i pesimističnim govorom. Navodi se da je jednom prilikom posjetio nekog beduina, kako bi ga obišao u bolesti, pa je rekao: "Bit će dobro, neka ti ovo bude čišćenje od grijeha, ako Bog da." Beduin je rekao: "Čišćenje! Ne, nego je ovo groznica koja se samo pojačava, i koja će, starca poput mene, otjerati u grob." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to reče: "Onda, neka bude tako." (Buhari)

U nekim verzijama ovog hadisa navodi se da je ovaj čovjek umro već sljedećeg dana.

U ovom značenju je i predaja o čovjeku koji nepromišljeno i brzopleto donosi sud o propasti, nesreći, očaju i bezizlaznosti drugih ljudi, u kojoj se kaže: "Ko kaže: 'Propali su ljudi', on je najbliži propasti." (Muslim)

Jezik muslimana treba biti poput ogledala za društvo u kojem živi i naroda kojem pripada: da od njega čuju samo dobronamjeren savjet, istinitu vijest, koristan govor, i da se distancira od praćenja i istraživanja tuđih sramota i mahana, nepristojnog govora, korištenja dvostrukih standarda, analiziranja stvari iz uskog ugla. Govorit će o onome u čemu je korist i dobročinstvo, a prešutjeti ono što je bolje prešutjeti i sakriti. Njegova govorna kultura mora se temeljiti na realnosti a ne fikciji, zdravoj logici, a ne pretpostavkama i sumnjama, moralu, a ne nemoralnosti, korisnosti, a ne štetnosti.

Kada se sukobe jezici, razumijevanja i mišljenja ljudi, najbolje i najsigurnije što čovjek tada treba uraditi jeste da se distancira od svega toga. Kada bismo ovo distanciranje podijelili na deset dijelova, devet dijelova bi otpalo na šutnju. Ukba ibn Amir, radijallahu anhu, rekao je: "Upitao sam Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: 'Šta je spas?', a on je odgovorio: 'Da se suzdržiš od nepotrebnog govora, držiš se svoje kuće i da plačeš nad svojim grijesima.'" (Tirmizi)

Donosite salavate na najboljeg i najodabranijeg čovjeka, Muhammeda ibn Abdullaha, vlasnika Havda i šefata, to vam je naredba od vašeg Gospodara, u Njegovoj Knjizi:

“KOLIKO GOD ZNAČAJNA ULOGA HATIBA BILA ZA USPJEH NJEGOVE HUTBE,
NIŠTA MANJE NE ZAOSTAJE NI ODABIR TEME, ODNOSNO MATERIJE
KOJU TOKOM HUTBE ELABORIRA.” (PREPOROD)

HUTBE

“Allah i meleki Njegovi blagosilju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šalžite mu pozdrav!” (El-Ahzab, 56)

Allah podario blagoslov meni i vama u časnom Kur'anu, i okoristio mene i vas njegovim ajetima i mudrom opomenom.

Rekoh ovo i od Allaha Uzvišenog tražim oprost za sebe, vas i sve muslimane od svakog grijeha, a tražite i vi, On mnogo prašta i milostiv je.

